Inspiratiegids

Nudging & Fietsen

Tour de Force 2020

Geef fietsers een duwtje in de rug

Nudging is het geven van een vriendelijk duwtje in de goede richting. Het gaat uit van de wetenschap dat mensen vaak onbewust, snel en intuïtief beslissen.

Nudging helpt mensen om makkelijker de keuze voor het gewenste gedrag te maken. Het stuurt gedrag zonder de keuzevrijheid weg te nemen, met een slimme inzet van communicatieboodschappen en aanpassing van de omgeving. Denk bijvoorbeeld aan de pianotrap die het leuk maakt om de trap te nemen, of de voetstapjes die naar een prullenbak leiden zodat mensen netjes hun afval weggooien.
Tour de Force wil graag iedereen die bezig is met fietsbeleid inspireren met (inter)nationale voorbeelden van nudges om fietsen makkelijker en aantrekkelijker te maken.

Het gewenste gedrag kun je stimuleren met de volgende beïnvloedingstechnieken:

Belonen

Geef de doelgroep een materiële of immateriële beloning, zoals een prijs of compliment als zij de fiets nemen. Zij voelen zich dan eerder geroepen het gewenste gedrag te vertonen.

Straffen

Ontmoedig het ongewenste gedrag door bijvoorbeeld de snelheid van auto's te beperken.

Faciliteren

Maak het gewenste gedrag makkelijker. Bijvoorbeeld door goede fietspaden of duidelijke bewegwijzering.

Sociale beïnvloeding

Laat voorbeelden zien van hoeveel andere -soortgelijke- mensen het gewenste gedrag vertonen.

Informeren of feedback geven

Maak mensen bewust van het gewenste gedrag door bijvoorbeeld het ophangen van posters. Geef feedback wat voor hen de voordelen van het gewenste gedrag zijn.

Probeeracties en lokkertjes

Laat mensen het gewenste gedrag uitproberen, door bijvoorbeeld korting te geven op een OV-fiets abonnement.

Afspraken en streefdoelen

Stel een individueel of gezamenlijk doel op of maak afspraken. Dit bevordert het behoud van het gewenste gedrag.

Bekijk de voorbeelden

Slimme fietsbel waarschuwt scholieren voor gevaar

Jaarlijks gebeuren er in Nederland bijna 200 dodelijke ongevallen met fietsers. Ook belanden er ieder jaar 66.000 fietsers bij de spoedeisende hulp. Jongeren die tijdens het fietsen hun smartphone gebruiken, lopen een groter risico op ongelukken.

Op een middelbare school in Den Bosch is een pilot van het project Safe2Bike gestart. Het doel is om de alertheid en verkeersveiligheid onder jongeren te verhogen. De Safe2Bike-app toont fietsende scholieren van tevoren alle gevaarlijke plekken op de route van en naar school. De app is verbonden met een slimme fietsbel, die door de gps precies weet waar je bent. De bel gaat tijdens de rit trillen of licht geven bij het naderen van een gevaarlijk punt. Daarnaast kunnen de scholieren en hun ouders zelf gevaarlijke plekken toevoegen. Deze informatie kan de gemeente gebruiken om de verkeerssituatie daar te verbeteren. Met verschillende metingen wordt onderzocht of het project de verkeersveiligheid vergroot.

Wachten voor een dansend verkeerslicht

Ongeduldige, roekeloze voetgangers. Zij willen niet wachten voor een rood licht en veroorzaken daardoor gevaarlijke situaties. Hoe pak je dit probleem aan? Met een simpele nudge die het wachten voor een verkeerslicht leuk maakt!

Slimme ideeën kunnen bijdragen aan een veiligere stad. Zo is in de Portugese hoofdstad Lissabon een dansend rood verkeerslicht ontwikkeld. De achterliggende gedachte: het kijken naar een dansend poppetje geeft genoeg afleiding en vermaak, zodat mensen wachten totdat het poppetje groen wordt. Om het nog leuker te maken, gebruikt het verkeerslicht real time projecties van echte dansende mensen. Vlakbij is een cabine waar mensen kunnen dansen, waarbij een camera hun bewegingen registreert. Deze bewegingen worden doorgestuurd naar het verkeerslicht. Het concept werkt in ieder geval op de korte termijn: 81% meer voetgangers stopte voor het rode licht.

Calorieënbord maakt omfietsen aantrekkelijker

Wat doet een fietser bij een omleidingsbord voor wegwerkzaamheden? Een neutraal omleidingsbord heeft vaak weinig effect, veel fietsers negeren zulke borden. Gemeente Den Haag probeerde het eens anders, en dat heeft effect!

Het zogeheten 'calorieënbord' informeert fietsers over de extra fietstijd én het aantal extra calorieën dat zij verbranden als zij de omleiding volgen. Zo wordt omfietsen ineens een stuk aantrekkelijker. Het aantal fietsers dat de omleidingsborden negeert, nam substantieel af tijdens de test van de gemeente Den Haag. De gemeente besluit de grappige omleidingsborden vaker in te zetten. Zo genieten fietsers langer van hun mooie stad, veroorzaken zij minder onveilige situaties én zijn ze gezond bezig.

Veilig gevoel in fietstunnel

Tunnels geven fietsers vaak een onveilig gevoel. Redenen zijn bijvoorbeeld dat ze verlaten lijken, dat er regelmatig hangjongeren zijn, weinig tot geen toezicht, veel afval en rommel, maar ook slechte verlichting.

Het RijnWaalpad is een snelfietsroute tussen Arnhem en Nijmegen met verschillende tunnels. Voor de honderd meter lange tunnel onder de A15 bij Bemmel is een lichtkunstwerk ontworpen. Dit interactieve kunstwerk van LED-verlichting stimuleert het gebruik van het fietspad en het samen fietsen. Zo neemt het aantal kleuren en de intensiteit toe wanneer er meer mensen in de tunnel fietsen. Fietsers kunnen ook zelf het licht bedienen en een kleur kiezen via een app: de Bicycle Buddy. Door vaker door de tunnel te fietsen, sparen fietsers voor meerdere kleuren. Hoe vaker je fietst en met hoe meer je fietst, hoe mooier en intenser de beleving.

Fietsen is leuk en stoer met Rotterdamse Doortrappers

De gemeente Rotterdam heeft een forse ambitie om de luchtkwaliteit te verbeteren. Vooral korte autoritjes dragen bij aan de belasting van het milieu. Hoe verleid je bijvoorbeeld ouders om de auto te laten staan als zij hun kinderen naar school brengen?

De campagne Rotterdamse Doortrappers maakt fietsen leuk en stoer. Een Rotterdamse basisschool startte een pilot met een Doortrapweek en maandelijkse Doortrapdagen. Een fietsenmaker repareert kapotte fietsen en er zijn BMX-trainingen. Kinderen krijgen fietsbellen, reflectors en t-shirts. En er is een kleurrijke flyer die met een wasknijper aan de spaken vast te maken is voor een cool ratelgeluid. Het resultaat is verbluffend. Niet alleen zijn er veel enthousiaste reacties van ouders en kinderen. 35% van de kinderen komt met de fiets naar school, daarvoor was dat nog 20%.

Fast lane of fat lane

‘Fast lane’ of ‘fat lane’, welke zou jij kiezen? Veel mensen in een stad pakken regelmatig de auto om zich te verplaatsen. Dit zorgt voor meer CO^2-uitstoot. Ook krijg je in de auto geen beweging. Hoe pak je dit aan?

In de Engelse stad Manchester loopt al meer dan 10 jaar de campagne ‘Love Your Bike’. Het bekendste voorbeeld is het zichtbaar maken van de ‘fast lane’ en ‘fat lane’ via billboards, op de achterkant van bussen en op straat zelf. Het toevoegen van een fun-factor is een nudge-element dat mensen triggert om te kiezen voor het gewenste gedrag. De campagne benoemt de vele voordelen van fietsen zoals dat je calorieën verbrandt, je geld bespaart en op tijd komt. Fietsen wordt aantrekkelijk, toegankelijk en leuk gemaakt. Indirect zorgen de inwoners van Manchester ook voor minder CO_2-uitstoot doordat zij meer gaan fietsen.

Verkeerslicht voor fietsers vaker op groen bij regen

Fietsen door weer en wind. Wie pakt er dan niet liever de auto? Slecht weer is de belangrijkste reden (90%) voor Nederlanders, naast afstand, om niet te fietsen en een ander vervoersmiddel te nemen.

In onder andere Rotterdam, Groningen en Enschede hoeven fietsers minder lang voor het stoplicht te wachten als het regent. Een speciale sensor in het verkeerslicht signaleert of het regent of sneeuwt. Bij enkele verkeerslichten krijgen fietsers tussendoor een extra keer groen. Bij andere verkeerslichten is de wachttijd korter. Deze nudge maakt het aantrekkelijker om de fiets te pakken. De sensors zijn nu nog een proef. In Rotterdam is er wel een duidelijk positief effect voor fietsers. De gemiddelde wachttijd tijdens een regenbui nam af van 48 naar 33 seconden. Automobilisten staan dan wel iets langer te wachten: 29 in plaats van 21 seconden. De gemeenten hopen dat als fietsers vaker door kunnen rijden, meer mensen kiezen voor de fiets en de auto laten staan.

Fietsers kampioen foutparkeren

In Den Haag nam tussen 2012 en 2014 het aantal fietsers toe met 12%. De gemeente wil het fietsgebruik nog verder laten groeien: tot 2020 met 30% en tot 2050 met 50%. Fietsers zijn gewend hun tweewieler te parkeren waar ze willen. Liefst ergens willekeurig op straat.

De gemeente heeft veel nieuwe stallingen en parkeerplaatsen gerealiseerd in de binnenstad. Te weinig fietsers weten hun weg hiernaartoe te vinden en er zijn legio foutgeparkeerde fietsen. Uit onderzoek blijkt dat een deel hiervan komt door onwetendheid.

Om de gratis en bewaakte stallingen onder de aandacht te brengen, organiseert de gemeente promotieacties met flyers en posters in horecagelegenheden, en zet zij verschillende nudges in zoals het uitdelen van zadelhoesjes en gratis koffie. Er is uniforme en snel te herkennen bewegwijzering op strategische plaatsen in het centrum. Ook werkt de gemeente met handhaving door fiets-coaches in te zetten. Zij spreken foutparkeerders aan op hun gedrag. De gemeente overweegt ook rigoureuzere stappen zoals het weghalen van fietsen en het beboeten van foutparkeerders.

Met de Ring-Ring app is fietsen geld waard

Het wegennet in grote Nederlandse steden slipt langzaam dicht. Ook Amsterdammers ervaren regelmatig enorme drukte op de weg. Kan een nudge dit verhelpen?

Ring-Ring, een platform inclusief app voor je smartphone, is een burgerinitiatief dat Amsterdammers stimuleert om vaker de fiets te pakken. De app meet automatisch alle gefietste kilometers (Fkm's). Fietsers kunnen hun Fkm's inwisselen voor korting bij lokale winkels en ondernemers. Via de app zijn verrassende fietsroutes te volgen, zodat fietsers hun eigen stad opnieuw leren kennen. Op het platform is te zien hoeveel fietsers en winkeliers zijn aangesloten en hoeveel fietskilometers al zijn gemaakt. Ring-Ring is in 2016 gekozen als de beste internationale oplossing voor de preventie van welvaartsziekten.

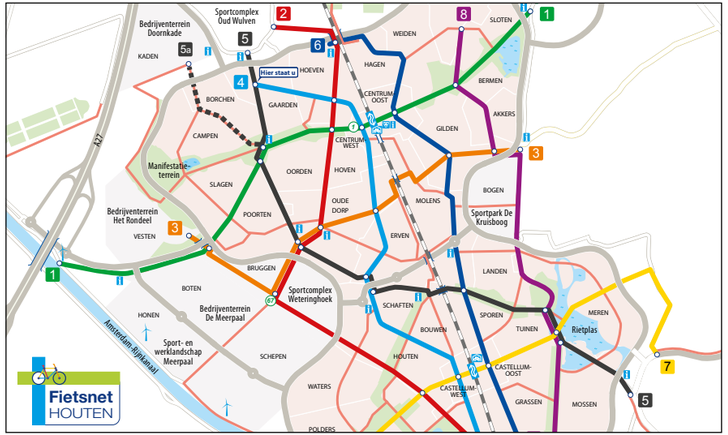

Met Fietsnet Houten vind je de weg

Als fietser wil je het liefst niet wachten voor een verkeerslicht of gehinderd worden door het drukke verkeer. Ook is het fijn om duidelijke bewegwijzering te hebben. Om fietsen te stimuleren, moet je het zo makkelijk mogelijk maken.

In de gemeente Houten kun je met de auto overal komen, maar vaak wel met een omweg. Fietsers hebben juist een streepje voor. Zij kunnen snel en comfortabel binnendoor, via het speciaal ontworpen Fietsnet Houten dat de gemeente samen met de Fietsersbond ontwierp. Het Fietsnet bestaat uit acht goed te volgen routes, te herkennen aan routestickers met verschillende kleuren en cijfers op bijvoorbeeld lantaarnpalen. Metrokaarten dienden als inspiratie. Zo kunnen fietsers bij iedere kruising snel zien waar ze zijn en vervolgens hun route bepalen. Door fietsen makkelijker te maken, wordt Houten een aantrekkelijke fietsgemeente.

De Tour de Force is een brede coalitie van overheden, marktpartijen, maatschappelijke organisaties, kennisinstituten en samenwerkingsverbanden, die samen inhoud geven aan het fietsbeleid in Nederland. Doel van de Tour de Force is meer aandacht, prioriteit en geld voor fietsbeleid gezien de grote maatschappelijke baten. In de Agenda Fiets 2017-2020 staan de 8 concrete doelen waar de Tour de Force zich de komende jaren met name op richt.

Colofon

Dit is een uitgave van:
Tour de Force
www.tourdeforce2020.nl
info@tourdeforce2020.nl

Redactie en vormgeving:
Schuttelaar & Partners, Den Haag

Tour de Force 2020